

na vrhunci pripovedne umetnosti. V precëj širokem okviru je osnoval pisatelj povest; zanima nas sprva vsa vas, na čelu ji župan, potem vojaki in kmetje, vedno bolj prihaja na ospredje mladi Slovák vahtmajster, dokler ne ostane vse drugo v ozadji in se vse zanimanje bralčevu osredotoči okoli Mokošinyja in grajske Berte. Različne slike nam kaže pisatelj, vendar z nobedno nas ne utruji, kajti v pravem trenutku zna jedno dejanje pretrgati, pa zaplesti drugo; takó preseza s posebno tehniko ta povest ne le vse druge Erjavčeve nego i mnoge sicer dobre povesti slovenske. Z isto spretnostjo riše pa tudi značaje kmetske, vojaške in značaje grajske gospóde. Omenim naj le še, da je že pred leti knjigarna Jovanović v Pančevu izdala to povest tudi v srbskem prevodu. (Národna Biblioteka. Sveska 2.) —

S temi in drugimi spisi je Erjavec že zdavna ljubljeneec slovenskega svojega naróda, ali treba jih je bilo zbrati v jedno delo, da pridejo v celoti med ljudi. Tak pisatelj, kakor je Erjavec, pač zasluži, da se spisi njegovi v p o s e b n i k n j i g i nahajajo v vsaki pošteni slovenski rodbini. Zató je izpolnila „Matica Slovenska« s to knjigo i napram pokojnemu pisatelju i napram članom svojim dostojno svojo dolžnost, uredniku g. prof. Levcu pa ide zasluga, da nam je te povesti oskrbel v primerni obliki.

Dr. L. P.

XVI.

Die slavischen, magyarischen und rumunischen Elemente im türkischen Sprachschätze. Von dr. Franz Miklosich, wirklichem Mitgliede der kais. Akademie der Wissenschaften. Wien 1889. Tempsky. Leks. 8°, 26 str. (v zborniku: Sitzungsberichte der kais. Akademie der Wissenschaften in Wien. Philosophisch-historische Classe. Band CXVIII. V. Abhandlung.)

Osmanska turščina je najbogatejša s perskimi in arabskimi tujkami; menj že je v nji takih, ki so vzete iz grščine, in še menj tistih, ki so vzprejete iz zapadnih romanskih jezikov, posebno iz italijanščine. Poleg teh pa se v turščini nahajajo tudi iz slovanščine, ogrščine in rumunščine izposojene besede. Te poslednje poiskati in razložiti, ta trud je prevzel naš neumorni Miklošič v zgoraj omenjeni razpravi. Da je po svojem globokem in širokem znanji on za to najsposobnejši, pokazal je učenemu svetu s celo vrsto enakih razprav, naposled pa sosebnost s svojim korenitim in bogatim delom: »Die türkischen Elemente in den süd-osteuropäischen Sprachen,« h kateremu je lani izšla prva polovica »dodatka«.

V zgoraj omenjeni razpravi se ozira Miklošič pred vsem na slovstveno osmansko turščino; severno-turških narečij in pa takih besed, ki rabijo samo

temu ali onemu turškemu narečju, ni jemal v poštev. Potemtakem ni najti v razpravi tistih mnogoštevilnih ruskih besed, ki so prešle v tatarščino. Kakor vsi Miklošičevi spisi se odlikuje tudi to delce po svoji jasni kratkosti; povsod nahajamo zanimivih podatkov in novih razlag. Prostor nam ne dopušča, da bi sem postavili nekatera posebno zanimiva in srečna razjasnila, n. pr. pri besedah: *bajmak*, *ban*, *baštene*, *bora*, *bugdan*, *čété*, *dživa*, *kaléska*, *koče*, *pandul*, *péčé*, *ruhá*, *tucak* i. t. d. Da se marsikaj ne dá še do dobra razložiti in ostane še temno, to pripoznava v uvodu Miklošič sam.

Tako se mi ne zdi nemogoče, da je poljski *babka* Heller (str. 2.) samo po národni etimologiji narejeno iz *pataka*. Ta beseda je znana že srednji latinščini. Du Cange, Glossarium mediae et inf. latinitatis V. 133 piše: *Pataco* vulgo *patagon*, moneta Flandrensis argentea, in cujus altera parte efficta Crux S. Andrae cum corona in ejus medio et hac inscriptione . . . Nummus argenteus Hispan. unciae ponderis. Poleg *pataco* pozná srednja latinščina tudi druge oblike: *patacus*, idem quod *patarus*, minutioris monetae genus apud Provinciales, Delphinates, aliosque, pretii duorum denariorum . . . *pataquus* eadem notione in *patagus* idem quod *patacus*. Tudi italijanščina pozná to besedo in iz tega jezika je pač prešla v turščino v obliki *pataka*. Prim. Boerio, Dizionario del dialetto veneziano 481: *pataca* in *patacòn* così chiamavasi da noi volgarmente una moneta di rame Austriaca, del valore rappresentativo di soldi dieci veneti. Furlanščina rabi *patacòn* za novec štirih krajcarjev avstrijske veljave, katerega po nekod imenujejo *četrtač* ali *štirák*; iz furlanščine je beseda zašla tudi v primorske Slovence.

Pri besedi *čapan* dvoječ misli Miklošič na nslov. *capa*. Pristaviti bi se dalo r. *čapanъ* (na vzhodu) azjamъ, krestnjanskij verchnij kaftanъ; *čapanomъ* zovutъ i sěrmjažnyj, i sinij, chalatomъ, ili sъ borami, i daže polukaftanъ, (v uralskih kozakih) rodъ podděvki, steganka (Dalъ, Tolkovij slovarъ IV. 599). Gledé méne cja s čjem pa bi se še dalo primeriti ruski: *čápatъ* — *čapats*, *caplja* — *čaplja*, *capela* — *čapela*, *capunъ* — *čapunъ*. Vedno še ostane stvar na vagalici.

Zanimiva je turška beseda za srbski *Dubrovnik* (str. 7.), iz katerega so Turki najprej naredili *dobrovédénik'* in iz tega napravili po národni etimologiji *dobrévéndik'*, misleč na Benetke, katere imenujejo *véndik'*. — Pri besedi *isklavun* Slovén dalo bi se misliti, da so Italijani posredovali: *Schiavone*, benečanski *Schiavon* Illirico (Boerio, o. c. 625). Neka italijanska narečja ohranijo glasovno skupino *skl* ter se v tem strinjajo s furlanščino, prim. *sclàf*; znano je tudi nagnenje italijanskih narečij, da pred začetni *s* z naslednjim soglasnikom radi pritikajo *i*. — Pri *ustulni béligrad* (str. 22.) je pač najprej misliti na posredovanje Srbov: *Stolni Beograd*.

V »dodatku« (24—26) podaja Miklošič nekoliko opomenj o glasoslovnih izpremembah, ki se vrše na besedah, vzprejetih v turščino iz slovanščine, rumunščine in ogrščine. Na str. 25. piše: »In *fanella* Flanell ist der zweite Consonant ausgefallen.« Mogoče se mi zdi, da so Turki to besedo vzprejeli že v tej obliki in to iz italijansščine; prim. benečanski *fanèla* albagio, panno lano grossolano; *fanella fina*, flanela o frenella, pannina bianca leggera, tessuta di lana fina; flanela d' Inghiltera (Boerio, o. c. 260). Tudi furlanščina jo pozná v obliki brez *l*: *fanèle* flanela, frenella; panno lano di tessitura poco serrata. Se ne fanno per lo più camiciuole; camiciuola (Pirona, Vocabulario friul. 153). V pomenu ‚camiciuola‘ so besedo vzprejeli od Furlanov tudi goriški Slovenci: *fanèla* Kamisol.

Da je to delce vredno najboljšega priporočila strokovnjakom, pač ni treba pri Miklošiči še posebe poudarjati.

Na Dunaji, dné 16. septembra 1889.

Dr. K. Štrekelj.

XVII.

Janežičeva slovenska slovnica.

Za srednje šole priredil in predelal dr. Jakob Sket, c. kr. profesor. Šesta predelana izdaja.

Cena 1 gl. 30 kr. V Celovcu 1889. Tiskala in založila tiskarna družbe sv. Mohorja v Celovcu.

(Dalje.)

Pri priponki -ič (p. 123. sq.) bi se lahko v kaki opombici omenilo, da Srbi in Hrvati pišejo -ić. [Marsikateri bi rad vedel, kako se razločujeta č in ć. ¹⁾ Točko c), v kateri razlaga Janežič besede berič, dedič, mlatič, poganjič, ribič, je Sket izpustil, ako prav slutim, zategadelj, ker te besede nimajo priponke -ič, ampak -ć, kakor uči Miklošič (l. c. p. 329.).

Pri priponki -išče (p. 126.) omenja pisatelj sicer v opombi, da se naj ne piše -iše; a dobro bi bilo dostaviti, da je le -išče pravilno, ker je nastalo iz -iske.

V Janežičevem pravilu o priponki -ilo (-alo, -elo, -lo) (Janežičeva slov. p. 122. Sketova p. 127.) je pisatelj le nebistvene stvari izpremenil; in vendar se je ravnati po Miklošiči (l. c. p. 96. sq.), ki pozna le priponko -lo; torej: hladi-lo, kaza-lo, ome-lo, ne hlad-ilo, kaz-alo, om-elo.

Pisatelj navaja po Janežiči priponki -ba (p. 124.) in -oba (p. 158.). Miklošič pozna le priponko -ba, ki je prvotna (primär) in drugotno (se-

¹⁾ V Oblak, ocenjuje Sketovo knjigo v listku „Slov. Nar.“, pograša tudi opombo na 14. strani Janežičeve slovnice, kjer poizvemo, da živi tudi med Slovenci glas ć.